

## په آسیا کې د بازل III تطبیق، ستونزې او تگلارې

د کیمبرلي لانگ (Kimberly Long) د راپور پر بنسټ د پانگې په اړه د بازل III اصول پیاوړې بانکداري تضمینوي، خو د آسیا په لږو پرمختللو بازارونو کې د دې شرایطو پوره کول نوې ننگونې رامنځته کوي.

په تیوریکي ډول د بازل III معیارونه باید تر دا مهاله په بشپړه توګه رعایت شوي وای. د دې معیارونو د پلي کولو لپاره بانکونو ته شپږ کاله وخت ورکړل شوی و چې وروستی نېټه یې د ۲۰۱۹ زېږدیز کال د مارچ ۳۱ ټاکل شوې وه. د بازل III د اصولو پر بنسټ د یو بانک د پانگې د کفایت نسبت باید ۸ سلنه، د عمومي موجودی نسبت ۴.۵ سلنه او اصلي پانگه باید ۶ سلنه وي خو د پانگې کفایت په ډاګه شي. د آسیا په پرمختللو هېوادونو کې د دې اصولو پلي کول ستونزمن کار نه دی او یادو هېوادونو په دې برخه کې پیاوړی ملاتړ رامنځته کړی دی.

په پیاوړو اقتصادي هېوادونو کې د دې اصولو پلي کول مثبت ثابت شوي دي. د (Fitch) په اداره کې د مالي بنسټونو لوی رئیس، "هیکیو چانګ" وایي: "د بازل III اصول بانکونه له ناڅاپي زیانونو څخه ژغوري. په هغه صورت کې چې ټول بانکونه د فشار پر مهال غوره چمتووالی ولري، نو په دې کار سره به د بانکدارۍ سیستم لا پیاوړی او ټینګښت ومومي. له نیکه مرغه، دا چاره په دې برخه کې د پانګوالو ډاډمنتیا زیاتوي او د بانکونو ستونزې له منځه وړي."

### د بازل III په تطبیقولو کې د مرکزي بانکونو رول

مرکزي بانکونه د څارنیزو دندو ترڅنګ چې د خپلو هېوادونو له سوداګریزو بانکونو څخه یې لري، اړ دي خو په بانکي سکتور کې د بازل III د تطبیق له څرنګوالي څخه ډاډ ترلاسه کړي. د سنګاپور د مرکزي بانک ویاند وایي چې دوی په خپلهېواد کې له بانکونو سره په ګډه او نږدې کار کوي خو دا شرایط پوره کړي چې د نوموړي په وینا په نړیواله توګه د دې اصلاحاتو د رامنځته کیدو دوام په مالي نظام کې د لایزات ثبات لامل کیږي.

نوموړی زیاتوي چې "د بازل III د نهایی شویو معیارونو موخه د خطر پر وړاندې دجدیت زیاتوالی او د بانکونو د شتمنی له خطر ډکو محاسبو د زیات توپیر راکمول دي. "دا اصلاحات باید د یو باثباته مالي نظام د لویو ګټو په برخه کې چې د دوامدارې اقتصادي ودې لامل کیږي، په پام کې ونیول شي."

په ورته وخت کې، تنظیموونکو پر بانکونو او ټولیزه توګه پر اقتصاد باندې د دې اصلاحاتو له بالقوه اغېزو څخه خبر دي. په همدې موخه د بانکونو د څارنې لپاره د بازل کمېټې (BCBS) ارزونه ترسره کړي خو دا په ډاګه کړي چې د دې اصلاحاتو په ترسره کیدو سره ټاکلې موخې ترلاسه شوي او هر ډول نامطلوبه پایلې ځانګړې شوي دي. "دا کمېټه مني چې د ځینو هېوادونو له لورې د دې معیارونو پوره کول یوه ننگونه ده، حال دا چې دې سیمې د لویدیځو هېوادونو په پرتله له مالي بحران وروسته چې تنظیمي بدلون ته یې لاره هواره کړه، په ټولیزه توګه ښې کړنې ترسره کړي دي.

### کوم سیستم ګټور دی؟

په داسې حال کې چې په نړیوالې بانکدارۍ کې د بازل III ګټې په نړیواله توګه منل شوي دي، د آسیا پاسفیک سیمې د تنظیموونکو له لورې د دې معیارونو د پلي کولو طریقه توپیر لري. په ورته وخت کې، د ځینو لپاره دا طریقه د طرحه شوې طریقي په پرتله خورا ستونزمنه ښکاري.

ښاغلی چانګ زیاتوي: "د چارو تنظیموونکي په دې وروستیو کې داسترالیا او نیوزلینډ د پانگې په لوړو شرایطو باندې کار کوي چې دا شرایط اوس تر لیکنې لاندې او د مشورې په پړاو کې دي. د استرالیا د احتیاطي تنظیماتو اداره (APRA)

د خپلو بانکونو لپاره له شک پرته د پیاوړې پانګونې غوښتونکې ده، په داسې حال کې چې نیوزلینډ هم ورته غوښتنه لري. دا چاره ښايي په راتلونکو څو کلونو کې د استرالیا د لویو بانکونو لخوا د پورونو د ورکړې په شمیر کې د پام وړ زیاتیدو لامل شي.

پورته یاده شوې اداره د استرالیا له څلورو لویو بانکونو، د استرالیا د ګډو ګټو بانک (Commonwealth Bank of Australia)، وستپیک بانکي شرکت (Westpac Banking Corporation)، د استرالیا او نیوزلینډ بانکي ګروپ (Australia and New Zealand Banking Group) او د استرالیا ملي بانک (National Australia Bank) څخه غوښتنه کوي خو د ۲۰۲۰ زیږدیز کال د جنورۍ تر لومړۍ نېټې پورې د عاديونډود اصلي پانګې ۱۰.۵ سلنه نسبت پوره کړي. د آسیا پاسفیک سیمې د بانکدارۍ او پانګې بازار سکتور مشر او په EY اداره کې د مالي خدمتونو وړاندې کوونکې، ښاغلی انډریو ګیلډر وايي: "په سنگاپور کې د بانکي چارو تنظیموونکي د بازل III اصولو د پلي کولو په اړه محافظه کارانه چلند کوي او په دې هېواد کې مېشت بانکونه د ۲۰۱۴ زیږدیز کال راهیسې د خپلو پانګو نسبتونه لوړوي." په حقیقت کې دا شرایط په ځینو هېوادونو کې د فشار د کمېدو لامل شوي دي. همدا ډول ښاغلي چانګ زیاتوي چېډ فیلیپین د بانکي چارو تنظیموونکي د بازل III معیارونو د عاديونډو د اصلي پانګې په شرایطو کې یو څه اسانتیاوې رامنځته کولای شي. په ورته وخت کې د دې هېواد د بانکونو د پانګې نسبت د بازل III معیارونو له پلي کولو وروسته د آسیا پاسفیک سیمې د نورو هېوادونو په پرتله په لوړ حد کې راغلی دی.

### د معیارونو مطابق د پورونو ورکړه

ځینې بانکونه د خپلو مالي وجوهو د زیاتولو په لټه کې دي خو د بازل III د پانګې شرایط پوره کړي، خو له ننگونو ډک بازارونه پر پور اخیستونکو د فشار لامل ګرځي. د S & P Global Ratings لوی رئیس، ښاغلي "ګاوین ګونینگ" په وینا په دې وروستیو میاشتو کې مرکزي بانکونو په ټوله نړۍ کې د ټکټانې د ټیټ نرخ ملاتړ کړی دی. د ټکټانې د نرخونو ټیټوالی د خالصو ګټو د کچې او ګټورتیا د دوامداره ساتلو په وړاندې ننگونې زیاتې کړې چې په پایله کې یې د داخلي پانګې زیاتوالی ستونزمن شوی دی. اټکل کېږي چې ۲۰۲۰ زیږدیز کال به د بانکونو لپاره تر ټولو ستونزمن کال وي. په هغه صورت کې چې دا په داخل کې ترسره کیدای نه شي، نو د معیارونو مطابق د پورونو ورکړه د تیرو څو کلونو راهیسې د خوښې وړ میتود دی. پانګوالو ته د خدمتونو وړاندې کوونکې کمپنۍ (Moody) لومړۍ مرستیالې، آغلې "کرسچن کو" زیاتوي چې د پورونو د ورکړې روان بهیر د څو عواملو له امله یو غوره میتود دی. "نوموړې زیاتوي چې ډېری بانکونه له دې امله ډیر پورونه ورکوي خو د پانګې ټاکلي حد ته ورسېږي. د نوموړې په وینا د پورونو له لارې د مالي وجوهو زیاتول یوه بریالی حل لاره نه ده. دا بانکونه د لنډ مهال پورونو پر ځای د اوږمهاله پورونه ورکوي. دوی کولای شي دواړه ډوله پورونه ورکړي خو د پانګوالو د بازار بېلابېلې برخې خپلې کړي او په غوره توګه وکړای شي چې د شتمنیو او پوراینو مقدارونه پرتله کړي."

### په منګولیا کې کړنې او تحرکات

د غوړیدو په حال کې بازارونه د بازل د معیارونو په شتون کې له ستونزو سره مخ وه او حتی ځینې بازارونه د بازل III معیارونو په پلي کولو کې پاتې راغلي دي. د آغلې "کو" په وینا د آسیا د پرمختللو هېوادونو د پرمختللو بانکي سیستمونو په پرتله د منګولیا او ویتنام تجربه خورا نوې او متفاوته ده چې په دې دواړو بازارونو کې بانکي سیستمونه پرمختللي نه

دي او په دې توگه د دې هېوادونو د بانكي سيستمونو چمتو كول ډير وخت ته اړتيا لري. د بازل I معيارونو په پرتله په بازل II معيارونو كې د پانگې شرايط هم زياتيري او د دواړو هېوادونو بانكونو له تيرو دريو كلونو څخه تر پنځو كلونو پورې د پورونو چټكه زياتوالی تجربه كړی دی، نو دوی بايد له خورا دقت څخه كار واخلي خو وكولای شي دا شرايط پوره كړي. د منگوليا بانک (BoM) هڅه كړې خو د دې بانک مقرراته بازل II معيارونو سره سم وي او د بازل III ځينې معيارونه هم پوره كړي چې د دې معيارونو د پوره كولو لپاره د ۲۰۲۰ كال تر پايهپورې يې ۱۸ مياشتنۍ موده هم پوره كېږي، حال دا چې دا هېواد لا هم نړيوالې مرستې ته اړتيا لري. دا هېواد اوس هم د پيسو د نړيوال صندوق د مرستې تر رژيم لاندې دی چې د ۲۰۱۷ زېږديز كال په می مياشت كې د پيسو نړيوال صندوق دې هېواد ته د پرمختگ له كلنۍ ارزونې وروسته د ۴۳۴.۳ ميليونه امريكايي ډالرو په ارزښت ددرې كلن اضافي پور ورکړه اعلان كړه. د ښاغلي چانگ په وينا د پيسو نړيوال صندوق د دې اوږدې مودېپه ترڅ كې د منگوليا د بانکدارۍ د سيستم پر ثبات باندې ټينگار كوي. په ورته وخت كې د منگوليا بانک هم د دې بانک د پانگې په جوړونه او د شتمنۍ په كیفیت باندې ټينگار كوي. همدا ډول، د دې هېواد د بانکدارۍ سيستم د بازل I معيارونو وروسته اوسپه تدريجي ډول د بازل II او بازل III معيارونو تركيب تر نيمايي پورې بشپړ كړی دی.

د پيسو د نړيوال صندوق له لورې د ۲۰۱۹ زېږديز كال په سپټمبر كې د منگوليا د بانکدارۍ په ارزونه كې څرگنده كړې ده چې: "د بازل II او بازل III معيارونو د پلي كولو، د شتمنۍ د ډلبندۍ د ښه والي او د څارنې د ظرفيت لوړولو لپاره بايد هڅې دوامداره وساتل شي." همدا ډول، دا يادونه شوې ده چې د پانگې په تركيب كې د نيماگرتياوو له امله د دې هېواد په اقتصادي وده كې هر ډول كموالی او كمزورتيا د مالي بې ثباتۍ لامل كېږي.

### د بازل III په تطبيق كې د ويتنام وروسته پاتې كېدل

دا هېواد لا هم د بازل II معيارونو د پلي كولو په درشل كې دی. په (Fitch) اداره كې د سويلي او سويل ختيځې آسيا د بانكونو لوی رئيس، ښاغليوي سيانگ اين جيوايي چې د بانکدارۍ سيستم لپاره دا بدلون له دې امله ستونزمن دی چې لا هم ددې سيستم په تطبيق كې وروسته پاتې دی، كمه گټورتيا او د راپور ورکولو لاندې صعب الحصول پورونه شتون لري. ښاغلی "اين جي" زياتوي چې د بازل I نه وروسته د بازل II معيارونو پلي كول د ويتنام د بانكي سيستم د پانگې كم تركيبونه په ډاگه كوي چې په دې وروستيو كې د پورونو د چټک زياتوالي له امله كم شوي دي. د ويتنام په بانكونو كې د پانگې كموالی له خطره ډكې شتمنۍ د زياتوالي له امله د پام وړ زيات ښودل شوی چې د پور زيات خطرونه او د عملياتي خطرونو لپاره د پانگې لگښتونه يې ستر لاملونه په گوته شوي دي. د يادونې وړ ده چې په سيمه كې پياوړي اقتصاد لرونكي هېوادونه هم تر فشار لاندې دي. له دې ډلې د چين هېواد د كافي گټې د نه شتون له امله څو خپله اقتصادي وده پرې دوامداره وساتي، د پانگې تر فشارونو لاندې دی. په (Fitch) اداره كې د چين د لويو بانكونو رئيس، ښاغلی "گراس وو" وايي چې: "د چين بانكونه اوس مهال د پانگې شته شرايط په بشپړه توگه پلي كوي، خو زيات شمېر يې لا هم د كمو مقرراتي شرايطو پر وړاندې د پانگې ډير محدود تركيبونه لري."

### په هند كې ستونزې

هند يو له هغه هېوادونو څخه دی چې د يادو ستونزو سره هم مخ دی، خو دا هېواد د دې ستونزو په پام كې نيولو سره د پانگې د شرايطو د پوره كولو لپاره هلې ځلې كوي. په (Fitch) اداره كې د هند د مالي ادارو د ټيم مشر، ښاغلي "سسواتا

گوه‌ا“ وايي چې د دې هېواد دولتي بانکونه په دې وروستيو کلونو کې د شتمني د کيفيت د ټيټوالي له امله تر فشارونو لاندې راغلي دي. د (Fitch) ادارې د سنجش له مخې د ۲۰۲۱ کال تر مارچ پورې د ۷ ميليارده ډالرو تازه ونډو اخيستلو ته اړتيا ده خو د بازل III د پانگې شرايط پوره کړي.

ښاغلي گوه‌ا زياتوي چې د پيسو دا مقدار لا هم اړتياوې نشي پوره کولای او دا پيسې د ۲۰۲۰ مالي کال په اوږدو کې د دولت له لورې د ۱۰ ميليارده پانگې چمتو شوې بودجې پرته اضافي پيسې دي چې د دولتي بانکونو د پانگې لومړنۍ اړتياوې پوره کوي په داسې حال کې چې په وده کې تر يوې اندازې تشه رامنځته کوي. د نوموړي په وينا د ونډو بازارونو ته د دولتي بانکونو لاسرسی ډير کم دی سره له دې چې دولت دوی ته په دوامداره توگه پانگه هم په واک کې ورکړې ده. برعکس، خصوصي بانکونه بيا تازه ونډو ته خورا ښه لاسرسی لري. د نوموړي د وړاندوينې له مخې به په ۲۰۲۱ مالي کال کې دوروستيو پايډو او بهيرونو پر بنسټ چې د بانکونو په پورونو کې د ۱۵ سلنه زياتوالي اټکل شوی دی چې دا کار د هند د پورونو د ورکړې کچه کموي. د اړتيا وړ پانگې اټکلي کموالی د (Fitch) ادارې له لورې په لومړيو کې د ۲۵ ميليارده ډالرو اټکل شوې کچې په پرتله ممکن اوس ۱۷ ميليارده ډالره وي.

د هند په بانکونو کې د ستونزو ستر لامل پر دوی باندې د مخنيوي کوونکو اقداماتو ترسره کيدل دي. د هند د ICIC بانک د لوی مالي رئيس، ښاغلي “راکش جا” په وينا تر ټولو مهمه خبره دا ده چې د هند د زيرمو بانک (RBI) بايد د بانکونو د څارنې لپاره د بازل کمېټې (BCBS) له لورې د ټاکل شوې نړيوالې کچې (۵.۵ سلنې) په پرتله له ۱ سلنې څخه زياته پانگه ولري. د پانگې د زيرمې په گډون ټوليزې اړتياوې هم بايد د نړيوالې کچې (۱۰.۵ سلنې) په پرتله ۱ سلنه زياتې (۱۱.۵ سلنه) وي. د ښاغلي جا په وينا د بازل II او بازل III معيارونو ترمنځ يو تر ټولو ستر بدلون د پانگې ونډې دي او د عادي ونډو د اصلي پانگې ارزښت د بازل III تر شرايطو لاندې د پام وړ زياتوالی موندلی دی. د پانگې د کفایت په ۱۱.۵ سلنې شرط کې د زيرمه شوې پانگې د ترکيب په گډون په هند کې بايد د اصلي پانگې ونډې ۸ سلنه وي. له همدې امله د ځينو انديښنو پر بنسټ د پانگې لوړې کچې په هند کې د ودې پر وړاندې خنډ جوړوي چې د ځينو اضافي شرايطو له منځه وړلو په ترڅ کې د پور ورکولو لپاره ۷۶ ميليارده ډالر پاتې کيږي.

### د ټوليزه زيان د جبران د ظرفيت شرايط

سره له دې چې آسيایي بانکونه هم د بازل III معيارونو د پوره کولو لپاره هلې ځلې کوي، خودوی لا هم د ټوليزه زيان د جبران د ظرفيت د شرايطو تر فشار لاندې دي چې په سيستماتيکه توگه مهمو بانکونو ته ورکول کيږي. د ۲۰۱۹ زېږديز کال له جنورۍ راهيسې دوی اړ دي خو ۱۶ سلنه له خطره ډکې شتمني ولري او د ۲۰۲۲ زېږديز کال تر جنورۍ پورې دا کچه بايد ۱۸ سلنه وي. سربيره پر دې، خورا پرمختللي بازارونه هم تر دې فشارونو لاندې راځي. د دې شرايطو پر بنسټ د جاپان بانکونه اړ دي خو خپلې شتمني ۸۰ ميليارده امريکايي ډالرو او د چين بانکونه يې بايد ۴۶۷ ميليارده امريکايي ډالرو ته لوړې کړي. همدا ډول د استراليا بانکونه بايد خپلې شتمني له ۵۰ څخه تر ۶۰ ميليارده امريکايي ډالرو پورې لوړې کړي. د ښاغلي “کو” په وينا دا شرايط پر بانکونو اغيزه لري چې له همدې امله د جاپان لوی بانکونه، د چين څلور لوی بانکونه او د استراليا او هانگ کانگ بانکونه بايد په دې برخه کې اقدامات ترسره کړي. دوی اړ دي چې د دې شرايطو د پوره کولو لپاره بيه لرونکې پانې صادرې کړي.

د ښاغلي "کو" په خبره د ټولیزه زیان د جبران د ظرفیت شرایطو پر بنسټ ممکن چین په راتلونکي کې له ستونزو سره مخ شي ځکه چې چین په راتلونکي کې په یوه پرمختللي هېواد بدلېږي. چین د دې شرایطو د نه پوره کولو له امله لا هم د پرمختګ په حال کې هېوادونو په کتار کې راځي، نو په همدې توګه اړ نه دی خو تر ۲۰۲۵ زیږدیز کال پورې دا شرایط پلي کړي. د چین د پورونو بازار د پراخیدو لپاره لا هم وخت شته او د اضافي فشارونو د کابو کولو لپاره د پورونو د ورکړې بازار لا پراخه کړي. د ښاغلي "گیلډر" په وینا چین نوې بیه لرونکې پانې ورکړې نه دي او د دې پانې د ورکړې له لارې هڅه کويڅو د ټولیزه زیان د جبران د ظرفیت شرایط پوره کړي.

د پورتنیو شرایطو د پوره کولو لپاره د آسیا د پاسفیک سیمې هېوادونه اړ دي خو د پورونو د ورکړې یو پیاوړی بازار رامنځته کړي. خو له دې امله چې د پورونو بازار ننگونې رامنځته کوي، د آسیا پاسفیک سیمې هېوادونو بانکونه دې ته اړ کوي خو د نورو سیمو د بانکونو د چارو د تنظیموونکو له لورې جوړ شوي اصول په پام کې ونیسي

**سرچینه: The Banker (December 2019)**

**ژباړه: توحیدالله صافی**